
STRATEGIC DOCUMENTS IN THE FIELD OF LEARNING

Iliya Krastinkov

Technical University of Gabrovo - Gabrovo, Bulgaria ikrastinkov@gmail.com

Abstract: The development of the education system is a heavy and time consuming process. It requires all interested parties to work together and share the same vision in order to get better results. To achieve this goal the national government, with the support of universities and business organizations, has developed many documents with recommendations, called strategies. These documents are also based on European strategies in the respective areas. We are presenting the strategies concerning distance learning in this article. Their common visions and main goals. The expected result is all of the dependent parties to be informed of the common path for advancement of distance education, as well as an analysis of the used strategies and development techniques to be made.

Keywords: education, distance learning, strategic documents.

СТРАТЕГИЧЕСКИ ДОКУМЕНТИ В СФЕРАТА НА ДИСТАНЦИОННОТО ОБУЧЕНИЕ

Илия Кръстинков

Технически университет - Габрово, България ikrastinkov@gmail.com

Резюме: Развитието на образованието е тежък и продължителен процес. С цел постигане на по-добри резултати, трябва всички заинтересовани страни да работят заедно, както и да споделят обща визия. За постигане на тази цел правителството, с подкрепата на университетите и бизнес организации, разработват редица документи с препоръки, наричани стратегии. Тези документи са базирани на европейските стратегии в съответната област. В тази статия представяме стратегиите засягащи сферата на дистанционното обучение. Техните визии и основни цели. С това се цели да се запознаят всички зависими страни с общия път на развитие на дистанционното обучение, както и да се направи анализ на стратегиите и използваните похвати за тяхното създаване.

Ключови думи: образование, дистанционно обучение, стратегически документи .

Образованието и науката са един от най-важните фактори за прогреса на всяка държава. Инвестицията в обучението, както на младото поколение, така и на хора желаещи да повишат и придобият нови професионални компетенции, цели да подготви професионалисти с актуални зания и умения. Добре подготвените кадри, както в държавния, така и в частния сектор, неминуемо ще доведе до достатъчно бързо и устойчиво развитие на държавата. За постигането на тези резултати, трябва да се гарантира предоставянето на качествени и актуални образователни услуги. Развитието и усъвършенстването на образователната система, освен че е от първостепенно значение, също така е и много мащабен и сложен процес. Управление на такъв процес изисква използването на подходящи методи за стратегическо планиране, които са достатъчно гъвкави и определят правилната посока на развитие в дългосрочен план. В статията ще представим разработените стратегически документи в сферата на дистанционното обучение.

Още през деветдесетте години на двадесети век в РБългария се разработват и приемат стратегии за развитие на дистанционното обучение и използването на ИКТ в образованието. Определят се основни цели в дългосрочен план, които правителството и образователните институции трябва да следват. Приетите стратегии трябва да осигурят развитие на образованието, съизмеримо с това на по-напредналите европейски държави; по-добра достъпност и по-високо качество на образователните услуги. След приемането на страната ни в ЕС семейство, стратегиите и препоръките на Европейската комисия стават основополагащи за създаването на актуалните национални стратегии в областта.

Някои от основните документи, които България следва в началото на XXI в. са:

- Национална стратегия за въвеждане на информационните и комуникационните технологии в средните училища (1998 г.).
- Стратегия за развитие на информационното общество в Република България (1999 г.) - основните цели на стратегията са свързани с осигуряването на достъп до качествени

Twelfth International Scientific Conference
KNOWLEDGE WITHOUT BORDERS
31.3-2.4.2017, Vrnjacka Banja, Serbia

информационни и комуникационни услуги на всички български граждани. В сферата на образованието значими цели са:

- достигане на средни европейски нива при използването на нови технологии в училищата.
- модернизация и оптимизация на инфраструктурата.
- разработване на програми за обучение през целия живот.
- изграждане на единна професионална система в сферата на информационните и комуникационните технологии и др.
- Национална стратегия за въвеждане на информационните и комуникационните технологии в българските училища (2004 г.) - основната цел на тази стратегия е подобряване на обучението по информационни и комуникационни технологии, както и подготовката на преподавателите в тези направления. Тази стратегия поставя следните цели:
 - разработване на нови стандарти в сферата на обучението.
 - сътрудничество на европейско ниво.
 - сътрудничество на всички заинтересовани страни и др.
- Наредба за държавните изисквания за организиране на дистанционни форми на обучение във висшите училища (2004 г.) .
- Национална програма за ускорено развитие на информационното общество (2008 г.)

Както се вижда изброените документи могат да се разделят в две основни направления: образование чрез използване на нови технологии и обучение по информационни и комуникационни технологии. Голяма част от поставените цели са постигнати, а в други наблюдаваме значителен прогрес.

С развитието на новите технологии и напредъка в образованието са изготвени обновени стратегии в сферата на висшето образование. Ще обърнем по-задълбочено внимание на актуалните стратегии: Стратегия за развитие на висшето образование в република България за периода 2014 - 2020 г. - След обстоен анализ на състоянието на системата за висше образование е синтезирана визията за развитие на висшето образование:

- “Превръщането на България в силен и привлекателен регионален център за модерно висше образование с европейски профил, атрактивен за студенти от Европа и света”. Визията трябва да гарантира:
 - превръщането на висшите училища в научен и духовен център.
 - висококачествено образование, допринасящо за цялостното развитие на личността.
 - възможности за всеки човек да получи образование, съобразено с личните му способности и качества.
 - подготовка на проактивни, иновативни и мотивирани специалисти.
 - високи фундаментални и приложими резултати от научните изследвания.
 - конкурентноспособно висше образование в европейски и глобален мащаб.

Водещи принципи при изпълнението на стратегията трябва да са:

- съхранение на националната традиция.
- приобщаване.
- резултатност и устойчивост.
- растеж на базата на приемственост и способност за развитие.
- прозрачност и справедливост.
- отвореност на системата към социално-икономическата среда.

Дългосрочната цел на стратегията е създаването на модерна, ефективна и развиваща се система за висше образование, в център на която е личността и която осигурява качествено и достъпно образование. Конкретните цели са:

- увеличаване на завършилите висше образование и достигане на равнище от 36% на възраст между 30 и 34 години.
- съществено повишаване на качеството и съвместимост с европейските системи.

Twelfth International Scientific Conference
KNOWLEDGE WITHOUT BORDERS
31.3-2.4.2017, Vrnjacka Banja, Serbia

- изграждане на устойчива и ефективна връзка между висшите училища и пазара на труда.
- стимулиране на научни-изследователската дейност.
- модернизация на системата за управление на висшите училища.
- повишаване на средствата за финансиране на висшето образование.
- преодоляване на негативните тенденции в кариерното развитие на преподавателите във висшите училища.
- разширяване и укрепване на мрежата за учене през целия живот.

В публикувана стратегия са описани конкретни дейности и мерки, за постигане на посочените цели.

- “Превръщането на България в силен и привлекателен регионален център за модерно висше образование с европейски профил, атрактивен за студенти от Европа и света”. Визията трябва да гарантира:

- превръщането на висшите училища в научен и духовен център.
- висококачествено образование, допринасящо за цялостното развитие на личността.
- възможности за всеки човек да получи образование, съобразено с личните му способности и качества.
- подготовка на проактивни, иновативни и мотивирани специалисти.
- високи фундаментални и приложими резултати от научните изследвания.
- конкурентноспособно висше образование в европейски и глобален мащаб.

Водещи принципи при изпълнението на стратегията трябва да са:

- съхранение на националната традиция.
- приобщаване.
- резултатност и устойчивост.
- растеж на базата на приемственост и способност за развитие.
- прозрачност и справедливост.
- отвореност на системата към социално-икономическата среда.

Дългосрочната цел на стратегията е създаването на модерна, ефективна и развиваща се система за висше образование, в център на която е личността и която осигурява качествено и достъпно образование. Конкретните цели са:

- увеличаване на завършилите висше образование и достигане на равнище от 36% на възраст между 30 и 34 години.
- съществено повишаване на качеството и съвместимост с европейските системи.
- изграждане на устойчива и ефективна връзка между висшите училища и пазара на труда.
- стимулиране на научни-изследователската дейност.
- модернизация на системата за управление на висшите училища.
- повишаване на средствата за финансиране на висшето образование.
- преодоляване на негативните тенденции в кариерното развитие на преподавателите във висшите училища.
- разширяване и укрепване на мрежата за учене през целия живот.

В публикувана стратегия са описани конкретни дейности и мерки, за постигане на посочените цели.

- Национална стратегия за учене през целия живот за периода 2014 - 2020 година - документът обхваща всички форми на обучение, в които човек участва през целия си живот. Стратегията очертава съдържанието, формите, средата и взаимоотношенията между всички участващи в процеса на обучението. Визията, на базата на която са съставени принципите и целите гласи: “Към 2020 г, България е държава, в която са създадени условия за пълноценна творческа и професионална реализация на личността и достъпът до разнообразни и качествени форми на учене през целия живот се е превърнало в реалност за всички нейни граждани.”. Основни принципи:

- качество - превръщане на ученето през целия живот във фактор за успех, чрез осигуряване на условия за постигане на по-високи образователни цели.

Twelfth International Scientific Conference
KNOWLEDGE WITHOUT BORDERS
31.3-2.4.2017, Vrnjacka Banja, Serbia

- равноправност и многообразие - осигуряване на равни възможности на всички заинтересовани страни, както и различни видове и множество форми на учене през целия живот.
- децентрализация - прехвърляне на правомощия и ресурси от централните органи и институции към областните администрации, структурите на социалните партньори, неправителствени организации и други.
- сътрудничество - проактивен диалог и разпределяне на правата, задълженията и рисковете между всички заинтересовани страници.
- измеримост - повишаване на възможностите за измерване на образователните цели.
- гъвкавост - готовност на заинтересованите страници за разширяване на предвидените цели и действия.

Стратегическите цели са:

- повишаване на дела на обхванатите в предучилищното възпитание и подготовка деца на възраст от 4 г. до постъпване в първи клас.
 - намаляване на дела на преждевременно напусналите образователната система на възраст от 18 до 24 г.
 - намаляване на дела на 15 годишните със слаби постижения.
 - повишаване на дела на придобилите степен на професионална квалификация в широките области „Информатика”, „Техника”, „Производство и преработка” и „Архитектура и строителство”.
 - повишаване на дела на завършилите висше образование на възраст от 30 до 34 г.
 - повишаване на участието на населението на 25-64 навършени години в образование и обучение.
 - намаляване на дела на неграмотните.
- Стратегия за ефективно прилагане на ИКТ в образованието и науката на Република България (2014 - 2020 г.) - В документа е направен обстоен анализ в сферата на информационните и комуникационните технологии. Дефинирани са три основни въпроса, на които стратегията трябва да даде отговор: доколко държавата ни е готова активно да участва в изграждането и развиването на икономика на знанието, какви са пречките и как можем ефективно да ги преодолеем със средствата на новите ИКТ, които са основен двигател на съвременното обществено развитие. Визията на документа е: “Цялостна модернизация и трансформация на сферите на образованието и науката чрез средствата на ИКТ и постигане на измерими и убедителни стойности на индикатори за подобряване на качеството на образователната и научна дейност в страната.” Основните цели на стратегията са:

- създаване на равни възможности за всеки за получаване на качествени образователни услуги на нивото на съвременните изисквания и тенденции независимо от местоживееенето и обучението с използване на съвременни ИКТ.
- формиране на личности, адаптирани към живота в информационното общество с всички негови възможности, заплахи, предизвикателства и рискове.
- осъществяване на по-плавен, ефективен и управляем преход на обществото към икономика на знанието.

В стратегията са определени основни задачи, принципи и етапи, с които да се постигнат поставените цели. Етапите за реализация са три:

- I етап. Ключови инвестиции – краткосрочен (2014-15).
- II етап. Мобилност и сигурност – средносрочен (2016-17).
- III етап. Универсалност и устойчивост – дългосрочен (2018-20).

МОН на РБългария публикува още редица документи свързани с развитието на образованието. Обърнато е внимание основно на тези свързани с дистанционното обучение, както и на факторите за неговото развитие. Забелязва се сходност в структурата на разгледаните документи:

- анализ - анализира се актуалната обстановка и параметри в съответното направление. Определят се проблемни и приоритетни области и параметри. Детайлният и старателен анализ на проблемите гарантира изготвянето на правилен стратегически план.

- визия - оформя се основната визия на документа. Визията определя желаната посока и степен на развитие за периода на документа. Визията трябва да е амбициозна, но също така и постижима. Визиите на разгледаните стратегии са добре формулирани и отразяват добра посока и степен на развитие на образованието.
- принципи - определени са принципи, които изпълнението на стратегията трябва да следва. В общия случай те са твърде общи, за да послужат при изготвянето на конкретен план за действие. От друга страна трябва да бъдат определящи за всички действия на участващите страни. Чрез сверяване на решенията с основните принципи описани в стратегията, може лесно да се определи доколко те са подходящи.
- цели - дефинират се основни цели и техните параметри. Постигането на поставените цели трябва да гарантира желаната степен и посока на развитие. Целите трябва да са така дефинирани, че лесно да може да се определи дали са изпълнени. В първоначалния етап на проекта, когато се изготвя стратегическия план, целите са основно с дългосрочен характер. Също така трябва да са сравнително абстрактни, като това би позволило корекция на някои параметри, базирана на постигнатите резултати в по-късни етапи от изпълнението на проекта.
- план - в някои от стратегиите са определени конкретни действия за постигане на поставените цели. Определени са етапи за тяхното изпълнение, както и очакваните резултати. Поставянето на краткосрочни цели в етапа на изготвянето на стратегията е трудно, тъй като те трябва да се базират на постигнати резултати и събрана информация от изпълнението на предходни фази на стратегията.

фиг. 1 Пирамида на стратегическото планиране

Актуалните стратегии за развитие на образованието, освен на европейските препоръки, са базирани и на предшестващите ги документи в съответната сфера. Също така те трябва да са тяхно естествено продължение. Това ще гарантира надграждане на постигнатите резултати, следователно по-добър напредък. Друг фактор за подобряване степента на развитие е периодичното запознаване на заинтересованите страни с стратегиите и базираните на тях планове за изпълнение. По този начин трябва да се постигне по-добър синхрон в тяхната работа. Периодичното създаване на краткосрочни планове за действие поддържа постоянен ритъм и дава възможност за обоснована ревизия на поставените задачи.

Като заключение след направения анализ на стратегиите в сферата на дистанционното обучение, може да се каже че:

- спазени са основните принципи на стратегическото планиране (фиг. 1).
- не е нужно определянето на конкретни действия на ниво дългосрочна стратегия.
- трябва по голям фокус върху използването на ИКТ във всички направления.

Twelfth International Scientific Conference
KNOWLEDGE WITHOUT BORDERS
31.3-2.4.2017, Vrnjacka Banja, Serbia

ЛИТЕРАТУРА

- [1.] Izvorska D. , A Model for Development of Students' Professional Competence in Technical Universities ,”Educational Researcher” , ISSN:0013-189X, №9 (2), (December), Volume 45, “American Educational Research Association” ,2016, pp.961-974.
- [2.] Изворска Д.И., Реализация на компетентностния подход в съвременното висше техническо образование, сп. Управление и образование, мениджмънт и обучение, кн.3 том II, Университет "Проф. А. Златаров", Бургас, ISSN 13126121, 2015, стр.241-250
- [3.] Тотков Г., Донева Р., Сомова Е., *е-обучението в информационното общество*, УИ “П. Хилендарски”, Пловдив, 2010.
- [4] МОН, Стратегически документи, <http://www.mon.bg?go=page&pageId=74&subpageId=143>, 01.2017 г.
- [5]. МОН, Стратегия за развитие на висшето образование в република България за периода 2014 – 2020 г., София, 09.2014 г.
- [6]. МОН, Национална стратегия за учене през целия живот за периода 2014 – 2020 година., София, 2014 г.
- [7]. МОН, Стратегия за ефективно прилагане на информационни и комуникационни технологии в образованието и науката на Република България (2014 - 2020 г.), София, 31.01.2014 г.
- [8.] ЕК, Европа 2020 Стратегия за интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж., Брюксел, 03.03.2010 г.
- [9]. ЕК, Европейската квалификационна рамка за учене през целия живот (ЕКР) , Европейски общности, Люксембург, 2008 г.